

4. Vnější ekonomické vztahy

Za první tři čtvrtletí 2013 zlepšení vnějších vztahů české ekonomiky...

Vnější nerovnováha české ekonomiky měřená saldem běžného účtu platební bilance za první tři čtvrtletí meziročně zlepšila. Zhoršil se však finanční účet, na němž se historicky poprvé objevil schodek. Kapitálový účet však skončil díky platbám z EU ve vysokém přebytku a mohl profinancovat deficity běžného a finančního účtu. Schodek běžného účtu za tři čtvrtletí činil 1,1 % nominálního HDP. Zlepšuje se každoročně od roku 2009.

... na nejlepší výsledek salda běžného účtu srovnatelného období za posledních sedm let

Deficit běžného účtu platební bilance za tři čtvrtletí 2013 činil 30,2 mld. korun, což byl nejlepší výsledek od roku 2006. Proti stejnému období 2012 byl schodek příznivější o 27,5 mld. korun. Ke zlepšení přispěly zbožové operace zahraničního obchodu – výkonová bilance byla nejsilnější od počátku sledování, ovšem se stagnujícím přebytkem bilance služeb (39,6 mld. korun). Zlepšení tak obstarala obchodní bilance s přebytkem 154,4 mld. korun¹.

Vysokou převahu příjmů z exportu zboží nad výdaje za jeho dovoz ovlivní mírný růst vývozu (+0,6 %) a pokles dovozu (-1,3 %). Jeho příčinou byla přetrvávající slabost poptávky v české ekonomice i deflace na dovozu – meziroční pokles dovozních cen se každé čtvrtletí prohluboval a snižoval tak hodnotu dováženého zboží.

Slabší příjmy z cestovního ruchu i dopravy při vyšším přebytku obchodu s ostatními službami

Na bilanci služeb působilo meziroční snížení příjmů z dopravy (-1,3 %) při růstu výdajů na tuto službu a ve stejném směru i růst aktivního cestovního ruchu na jedné straně a pokles příjmů z cestovního ruchu na straně druhé (-0,8 %). Naopak v obchodu s ostatními službami stoupl vývoz z ČR (o téměř 7 mld. korun) při poklesu jejich dovozu (-1 mld. korun), což významně zredukovalo jejich deficit (na 3 mld. z 11 mld. korun ve stejném období 2012). V úhrnu export služeb z ČR stoupl o 1,3 %, ale jejich import o 1,6 %.

Zhoršení bilance výnosů ovlivnil o polovinu vyšší odliv dividend, mzdové saldo se zahraničím naopak zapůsobilo příznivě

Bilance výnosů se o 13 mld. korun zhoršila (na 223,9 mld.), když odliv peněz ze země ve formě dividend zahraničním vlastníkům firem v ČR (-90,5 mld.) byl o více než 30 mld. korun vyšší než v prvních třech čtvrtletích roku 2012. Naopak výnosy z práce tuzemských pracovníků v zahraničí (13,3 mld. korun) převýšily náklady na práci zahraničních pracovníků v ČR (10,6 mld. korun). Je to jev patrný ve čtvrtletních kumulacích již od poloviny roku 2011 a souvisí se situací na trhu práce (nedostatek příležitostí vedl ke snížení počtu těchto pracovníků v ČR).

Výsledek běžných převodů lepší vlivem došlých plateb z EU

K příznivému vývoji na běžném účtu platební bilance přispěl výsledek běžných převodů. Za první tři čtvrtletí se téměř rovnal nule (-0,2 mld. korun), což rovněž představovalo výrazné meziroční zlepšení (z -7,2 mld. korun ve stejném období 2012). Příjmy již nebyly negativně ovlivněny nečerpáním z fondů EU.

Historicky poprvé schodek na finančním účtu – příčinou prudké snížení přebytku přímých investic při vyšších zahraničních akvizicích domácích firem...

Finanční účet se výrazně zhoršil. Meziročně přišlo do ČR méně přímých zahraničních investic (o 45 %, tj. o 64 mld. korun). Nižší byl i čistý příliv portfoliových investic při zlepšení předchozího hlubokého deficitu u ostatních investic.

Schodek na finančním účtu ve výši 5,6 mld. korun byl způsoben především výraznou redukcí salda přímých investic, kde se přebytek ve výši 122,8 mld. korun u konce září 2012 snížil na pouhých 29 mld. korun. Při nedostatku investičních příležitostí k nákupům firem v ČR k tomu přispěly investice tuzemských přímých investorů ve výši 50,5 mld. korun (loni za stejné období jen 20,6 mld.). Za prvních sedm měsíců proběhlo dvanáct významnějších zahraničních akvizic, hlavně v Polsku, s příležitostmi danými velikostí tamějšího trhu, a také na Slovensku.

... a především chybějícím přímými investicemi ze zahraničí

Významněji však byl nově se vyskytnuvší deficit finančního účtu ovlivněn nižším přílivem přímých investic ze zahraničí (79,5 mld. proti 143 mld. korun za stejné období 2012, kdy však šlo toky extrémní, srovnatelné naposledy s rokem 2005). Mírně nižší byly kapitálové vstupy a reinvestovaný zisk, ještě nepříznivěji však zapůsobilo splácení úvěrů zahraničním mateřským společnostem (jen ve 3. čtvrtletí přes 41 mld. korun).

Příliv portfoliových investic v čistém nižší než před rokem

V portfoliových obchodech došlo k čistému přílivu peněz do země, i když nižšímu než ve stejném období 2012. Tuzemské subjekty posilovaly své pozice

¹ Z dat o dovozech v vývozech zboží v cenách FOB.

v zahraničních akcích (nikoli však dluhopisech). Portfolioví investoři ze zahraničí pokračovali v masivních nákupech českého dluhu (60 mld. korun v čistém), i když ne tak vysokých jako za první tři čtvrtletí 2012 (83,4 mld. korun).

Ostatní investice s menším deficitem

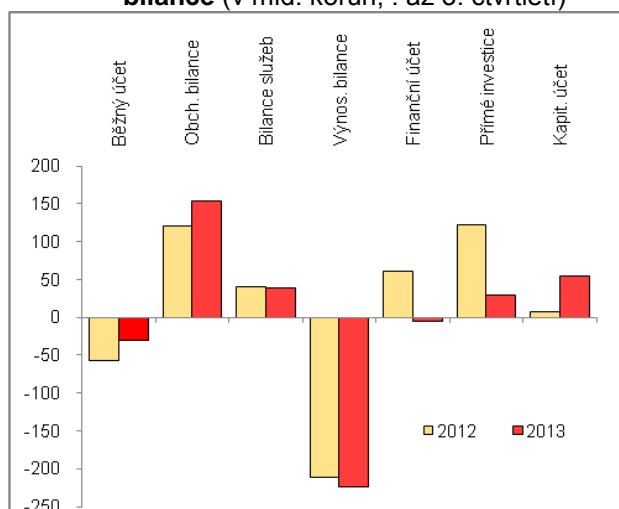
Odliv peněz ze země v položce Ostatní investice za první tři čtvrtletí pokračoval (97 mld.), ale v menším rozsahu než před rokem (137 mld. korun). V případě obchodních bank se odliv peněz přesunul do dlouhodobých aktiv ve výši 57 mld. (loni 7 mld. korun) z aktiv krátkodobých (8 mld. proti loňským 31 mld. korun). Zahraniční subjekty své dlouhodobé závazky obchodním bankám v ČR naopak splácely a právě to přispělo ke zlepšení deficitu v položce Ostatní investice.

Export zboží mírně stoupl, dovoz klesl

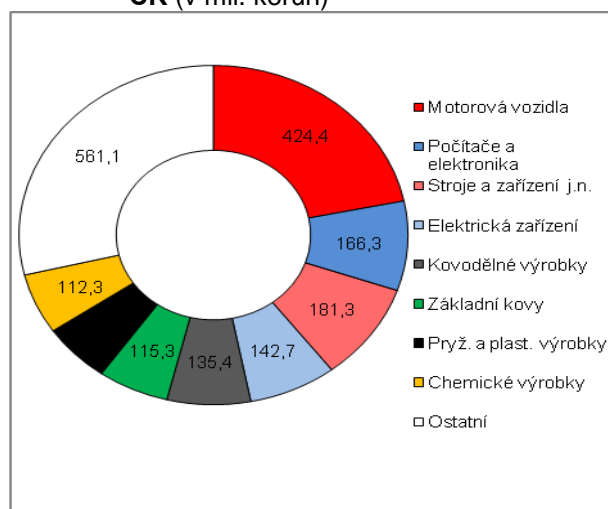
Export zboží se v prvních třech čtvrtletí zvýšil meziročně jen nepatrně (+0,6 %) díky výraznějšímu růstu v letních měsících (v předchozích dvou čtvrtletích -4,5 %, resp. -1,4 %). Dovoz zboží klesl o 1,3 %. Z velkých položek podle výrobkové klasifikace² k tomu přispěl import ropy a zemního plynu (-2,3 %), základních kovů (-0,2 %) a zejména počítačů a elektroniky (-11,7 %). Zejména u surovin působil vliv klesajících dovozních ceny, u počítačů pak desetinný propad exportu i přetrvávající dvojciferný pokles domácích tržeb.

Export aut ve výši 424 mld. korun představoval 22 % celkových exportů z ČR a s pouhou meziroční stagnací ovlivnil slabé tempo úhrnných vývozů. O více než čtvrtinu klesl export elektřiny. Žádané na zahraničních trzích byla naopak elektrická zařízení exportovaná z ČR (+6,6 %), strojírenské výrobky (+5,8 %), gumárenské a plastikářské produkty (+2,6 %). Za první tři čtvrtletí meziročně však rostl i export objemově menších položek, např. potravin (+7,6 %) a nápojů (+12,5 %), Dále pak i kožedělných produktů (+8,7 %), nábytku (+7,4 %) nebo farmaceutických výrobků (+4,8 %), kde ve všech případech kompenzoval rostoucí export meziročně klesající domácí tržby těchto produkčních odvětví.

Graf č. 9 Salda vybraných položek platební bilance (v mld. korun, . až 3. čtvrtletí)



Graf č. 10 Příliv přímých zahraničních investic do ČR (v mil. korun)



Pramen: ČNB, vlastní propočty

² Dovoz v národním pojetí v cenách CIF.

